ŞİŞLİ MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ
2020 NİSAN UZAKTAN EĞİTİM DERS NOTLARI

Alan Adı : **Sosyal Bilimler**

Ders Adı : **Tarih**

Dersin Sınıf Düzeyi : **9.sınıf**

Modül/Kazanım Adı : **İslam Bilim Medeniyeti**

Konu : **Sekizinci ve on kinci yüzyıllar arası İslam Bilim Medeniyeti**

Konu Tarihi Aralığı : **20 Nisan -26 Nisan 2020 Haftası**

Ders Öğretmenleri : **Nimet ÖZTÜRK ÖBER**

Nisan 2020, İstanbul

SEKİZİNCİ VE ON İKİNCİ YÜZYIL ARASI İSLAM BİLİM MEDENİYETİ

-İslam medeniyetinin en önemli özelliği bilgi medeniyeti olmasıdır.
-Hz. Muhammed'in peygamberliği ve Kur'an öğretileriyle birlikte Müslümanlar, bilime teşvik edilmiştir.
-Bedir Savaşı'nda ele geçirilen esirlerden, Müslümanlara okuma-yazma öğretenlerin serbest bırakılması,
Hz. Muhammed'in eğitime verdiği önemin bir göstergesidir.
-Hz. Muhammed'in başlatmış olduğu eğitim-öğretim faaliyetleri, Dört Halife Dönemi'nde de devam etmiştir.
-Cami ve mescitler, İslamiyet'in ilk devirlerinden günümüze kadar İslam toplumunun eğitim kurumları olarak faaliyet göstermiştir
-İslam devletinin başkenti olan Medine'de Mescid-i Nebevi Eğitim ve öğretim faaliyetleri için ayrılan kısma suffe adı verilmiştir
-Abbasiler Dönemi'nde, bilgelik ve hikmet evi anlamına gelen Beytü'l-hikme'nin kurulması İslam medeniyetinde bir dönüm noktasıdır.
-Beytü'l-hikme, bir araştırma ve eğitim kurumu olup Abbasi Halifesi el-Me'mun tarafından kurulmuştur.
-Abbasi halifelerinin tıp, astronomi, mantık ve matematik ile ilgili alanlara teşvik etmesi, kitapları toplatıp tercüme ettirmesi ve âlimlere ve ediplere karşı cömert tavırları; İslam dünyasında büyük bir fikir hareketini başlatmıştır.
-İslam dünyasında gerçek anlamıyla ilk kütüphane Emevi halifesi tarafından Şam'da kurulmuştur

İlimlerin Sınıflandırılması

-İslam dünyasında düşüncenin ve bilimin ortaya çıkışının dinî, siyasi ve sosyal nedenleri vardır.
-Müslümanlar, bütün yönleriyle Kur'an'ı incelemeye ve Hz. Peygamber'in söz ve davranışlarını tespite girişmiştir.
-İslam âlimleri, dogmatizme sapmadan özgürce ve cesaretle ilmî çalışmalarını sürdürmüştür.

İslam Medeniyetinde Âlimler

-Arap Yarımadası'nda birliğin temin edilmesinden sonra Dört Halife, Emevi ve Abbasiler dönemindeki fetihlerle Orta Asya'dan İspanya'ya uzanan geniş coğrafya İslam dünyası hâline gelmiştir.
-Mısır, Suriye, Irak ve Mezopotamya'da bulunan en önemli kültür ve medeniyet havzalarından olan İskenderiye, Urfa, Nusaybin, Antakya, Cundişapur ve Harran İslam Devleti'nin sınırları içerisinde İslam kültür ve medeniyetinin oluşmasında önemli kültür havzaları olmuştur.
-İslam dünyasındaki bilimsel gelişmelerden etkilenen Avrupa'da, IX ve X. yüzyıllardan itibaren bilim adamları yetişmeye başlamıştır.
-Müslümanlar, VII. yüzyıldan itibaren iki yüzyıl boyunca bilimleri Yunanlılardan ve Hintlilerden tercüme yoluyla almıştır.
-Beytü'l-hikmeve Nizamiye Medreselerinin kurulmasıyla Bağdat, büyük bir ilim ve kültür merkezi hâline gelmiştir.
-Bağdat ilim havzasında yetişen bazı ilim adamlarından; Cebirin kurucusu sayılan el-Hârizmî, İslâm felsefesinin ilk temsilcisi Kindî, astronomi âlimi Ferganî ve el-Belhî'dir.
-Tabip ve matematikçi el-Harrânî, tabip, kimyacı ve filozof er-Râzî astronomi âlimi Bettânî, matematik, astronomi, coğrafya, jeoloji, eczacılık gibi sahalardaki bilgisi ve araştırıcı kişiliğiyle Bîrûnî gibi âlimler, Câhız, İbn Kuteybe ve Müberred gibi edipler de havzada yetişen diğer âlimlerdir.
-İlk Selçuklu hastanesinin Nişabur'da, Nizâmülmülk tarafından yaptırılan bîmaristan olduğu bilinmektedir.
-Astronomi tahsili ise rasathanelerde yapılmıştır.
-İsfahan ve Bağdat'ta Melikşah'ın yaptırmış olduğu rasathanelerde, Ömer Hayyam ve İsfizârî gibi bilim adamları çalışmıştır.

Farabi (870-950)

-Batı'da Alfarabius, Abunazar gibi isimlerle tanınan Farabi Aristo'dan sonra "İkinci Öğretmen" lakabıyla anılmıştır.
-İslam dünyasında siyaset felsefesinden ilk bahseden filozof olan Farabi, başta İbn-i Sina ve İbn-i Rüşd olmak üzere hemen hemen bütün önemli Müslüman filozofları etkilemiştir.
-Farabi felsefede kavramları; tahlilî (analitik) ve terkibî (sentetik) olarak ikiye ayırmış ve Leibniz (Laybniz) ile Kant'a bu konuda öncülük etmiştir

İbn-i Sina (980-1037)

-Fıkıh, kelam, mantık, felsefe, tıp, astronomi, jeoloji ve matematik ilimlerinde tahsil gören
İbn-i Sina, Batı'da Avicenna, İslam âleminde ise Şeyh el-Reis adıyla anılmıştır.
-İbn-i Sina'nın en önemli eseri, tıp alanında yazmış olduğu "el-Kanun fi't–Tıb" tır.
Tıp ansiklopedisi niteliğindeki bu eser XIX. Yüzyıla kadar Doğu ve Batı dünyasında el kitabı olarak kullanılmıştır.

İmam Gazali (1058-1111)

- Gazali; fıkıh, hadis, akaid, gramer, felsefe gibi ilimlerde eğitim almıştır.
-Gazali hem kabilecilik anlayışına hem de körü körüne kabul edilen mezhepçiliğe karşıdır.
-En ünlü eseri "İhyâü Ulûmi'd-Din" de bozulmuş bir toplumu ıslah etme, tekrar Kur'an ve Sünnet temelleri üzerine oturtma ve ona asıl İslami erdemlerini yeniden kazandırmaya çalışmıştır.

İbn-i Rüşd (1126-1198)

-Kurtuba'da doğan İbn-i Rüşd, felsefeden tıbba çeşitli bilim dallarında 94 eser yazmıştır.
-Aristo'nun en büyük yorumcusu olarak kabul edilir.
-XII. yüzyıldan itibaren Avrupa'da "Latin İbn-i Rüşdçülük" denilen bir felsefe ve bilim ekolü oluşmuştur.

Ekoller

-İslamiyet'in Mısır, Filistin, Mezopotamya ve İran'a yayılmasıyla toplumda sosyal münasebetler artarak ticaret ve idare düzeni yeni bir hâl almıştır.
-Müslümanlığı kabul eden kişilerin sorunlarını İslam prensiplerine göre çözmek için bazı âlimler fikir bildirmiştir.
-Mezhep imamı olarak kabul edilen İmam Ebu Hanife, İmam Malik, İmam Şafi, İmam Ahmet b. Hanbel bunlardan bazılarıdır.
-Bu şahsiyetler, Müslümanlara Kur'an ve Sünneti, kendi anlayışlarına göre açıklamıştır.
-Mezheplerin ortaya çıkışının nedeni insanidir.
-İnanç ve temel ibadetlerde mezhepler arasında fark yoktur.
-İslam düşüncesinde önemli bir yer tutan Kelam ilmi bu anlayışların bir sonucu olarak doğmuştur.
-Kaderiye, Cebriye, Mutezile, Meşşaiyye, Eşariye ve Maturidiye gibi Kelami ekoller ortaya çıkmıştır.

İslam Medeniyetinde Sanat

-İslam dünyasında bilim, felsefe ve edebiyatın yanı sıra sanat alanında da önemli çalışmalar yapılmıştır.
-İslam medeniyetinde sanat, estetik ile eşdeğer kullanılmıştır.
-Müslüman; güzellik, zarafet, derin kavrayış, yüksek duyarlılık, edep içinde olmalı ve bunu hayatına yansıtmalıdır.
-İslam sanatı ve estetiği İslam'ın insan, âlem ve hayat anlayışından bağımsız değildir.
-Müslümanların resimleme ve süslemede diğer kültürlerde rastlanmayan kendine özgü bir sanat anlayışı vardır.

-Özellikle canlı resme ve heykele putperestlik dönemi algıları etkileyebileceği düşüncesiyle hoş bakılmamış, Müslümanlar arasında soyut resim diyebileceğimiz, hüsnü-hat, tezhip, ebru, minyatür gibi sanatlar gelişmiştir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

KONU TARAMA TESTİ

Aşağıda verilen çoktan seçmeli test sorularını cevaplayınız.

X. yüzyılda İslâm dünyasında felsefe, matematik ve edebiyat alanlarında Arapça önemli eserler üretilmiştir.

Buna göre;
I-Arapça'nın bilim dili olduğu
II-Arapça'nın halk arasındaki öneminin azaldığı
III-İslâm uygarlığının bilimsel gelişmelere açık olduğu

Yargılarından hangisine <u>varılamaz</u>?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız II
D) I ve II
E) II ve III

2- İslâm Devleti'nin çeşitli devirlerinde görülen,

I-Gayrimüslimlerden cizye vergisi alınması
II-Halkın Müslüman ve zımmi olarak ayrılması
III-Köle emeğinden yararlanılması

Gelişmelerinden hangileri İslâm Devleti'nde toplumsal eşitliğin olmadığının kanıtıdır?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I, II ve III

3-Müslüman tüccarlar hurma, şeker, pamuklu ve yünlü kumaşlar, demirden araçlar ve cam eşya İhraç ederler buna karşılık baharat, ipek, fildişi, sert ağaçlar ve deri mamuller alırlardı.

Buna göre İslâm Devleti ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılmaz</u>?

A-İthalat ve ihracata Önem verildiği
B-Tarımsal üretimin geliştiği
C-Lüks tüketimin var olduğu
D-Bilimsel çalışmalara önem verildiği
E-Devletin gelir ve gider dengesinin korunduğu

4-İslâm Uygarlığına ilişkin bazı bilgiler şunlardır;

I-Daha çok cami ve saray mimarisi gelişmiştir.
II-Bağdat ve Şam ile şehirciliğin güzel örnekleri sergilenmiştir.
III-Hattatlık, minyatür ve nakkaşlık gibi sanat dalları gelişmiştir.
IV-Yunanca, Farsça, Hintçe ve Süryanice'den tercümeler yapılmıştır.

Bunlardan hangilerinin bazı sanat dallarının yasaklanması sonucu ortaya çıktığı söylenebilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) II ve IV
E) II, III ve IV

5-VIII. yüzyıl başında İslâm sanatı denilince, sadece Medine kentindeki Mescid-i Nebi örnek alınarak yapılmış eserler akla gelirken, VIII. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak İslam sanatının Roma, Bizans, Sasani, Nasturi ve Mısır etkisine girdiği görülmektedir.

Buna göre;

I-Fethedilen ülkelerin kültürleri İslâm sanatını etkilemiştir.
II-Müslümanlar sadece mimari alanda eserler vermiştir.
III. İslâm mimarisi Arap kültüründen etkilenmemiştir.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I, II ve III

KONU TARAMA TESTİ CEVAP ANAHTARI

Soru No	Cevap
1	B
2	E
3	D
4	C
5	A

Sevgili Öğrencimiz; cevap anahtarı ile kendi cevaplarınızı karşılaştırınız. Yanlış verdiğiniz cevap/cevaplar ilgili konu bölümlerini tekrarlayınız.